

ARUBA

EXAMEN MAVO

2014

Tijdvak 1
Woensdag 14 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS

LEESVAARDIGHEID

TEKSTBOEK

Dit tekstboek bestaat uit
3 lange teksten.

Er zijn 6 bladen, inclusief voorblad.

Maximaal te behalen aantal punten: 56

Het gebruik van een ééndelig woordenboek Nederlands is toegestaan.
Daarnaast is een tweetalig woordenboek vanuit en naar de doeltaal toegestaan,
in één band of twee afzonderlijke delen.

Gezond eten, gezonde hersenen

1. Onze hersenen gebruiken maar liefst 20 procent van onze energie. Voor een goede ontwikkeling en werking van de hersenen zijn specifieke voedingsstoffen noodzakelijk. Door het juiste te eten houd je je brein dus in topconditie?

2. Al voor de geboorte hebben de hersenen bepaalde bouwstoffen nodig voor een goede ontwikkeling: een tekort aan bouw- en voedingsstoffen zorgt ervoor dat de hersenen zich minder goed ontwikkelen. Maar ook een gebrek aan energie heeft invloed op de hersenen. Als je minder energie hebt, zullen je hersenen minder functioneren. Je wordt bijvoorbeeld vergeetachtig of hebt moeite met concentreren.

3. Naar het effect van specifieke voedingsmiddelen op de hersenen wordt veel onderzoek gedaan. Niet elk verband is even duidelijk, in sommige gevallen bestaan slechts aanwijzingen en bij veel voedingsmiddelen is het directe effect op de hersenen nog onbekend.

Vetzuren

4. Voor de opbouw en werking van de hersenen zijn vetzuren onmisbaar. Vooral de onverzadigde omega 3-vetzuren DHA en EPA zijn belangrijk. De vetzuren maken onderdeel uit van de wanden van cellen en zorgen ervoor dat cellen elkaar signalen doorgeven. Een tekort leidt dus tot een slechtere communicatie tussen hersencellen met verminderde concentratie en vergeetachtigheid als gevolg. Er zijn zelfs aanwijzingen dat te weinig omega 3-vetzuren samenhangen met aandoeningen als depressie, ADHD, schizofrenie en de ziekte van Alzheimer. DHA en EPA komen veel voor in vette vis als haring, makreel, sardine, zalen en ansjovis. Eet dus één tot twee keer per week vette vis. Dit is niet alleen gezond, maar ook goed voor de hersenen.

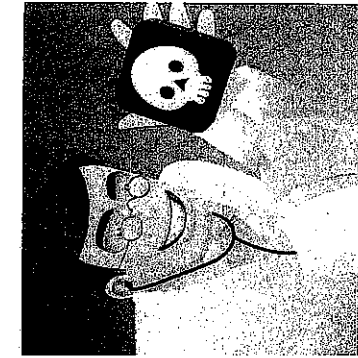
Vitamines

5. Niet alleen het lichaam, maar ook de hersenen hebben iedere dag vitamines en mineralen nodig om goed te kunnen functioneren. B-vitamines (vooral B1, B6, B11/foliumzuur en B12) zijn noodzakelijk voor de zenuwcellen. Ze helpen bij de aanmaak van signaalstoffen tussen de cellen en houden het vetige omhulsel (myelineschede) rond de zenuwcellen intact. Het slikken van vitamine B-supplementen kan een positief effect hebben op de cognitie. Het is onduidelijk of dit effect op de lange termijn ook stand houdt.

6. Een tekort aan vitamine B kan problemen geven aan het zenuwstelsel. Het syndroom van Korsakov is een bekend voorbeeld. Dit syndroom is het gevolg van een vitamine B1-tekort en overmatig alcoholgebruik. Zwangere vrouwen krijgen tegenwoordig het advies om foliumzuur (B11) te slikken om een open ruggele (spina bifida) bij het kind te voorkomen.

Zo gaat u na of een medische app betrouwbaar is

Tips voor veilig gebruik van gezondheidsapps en gadgets

1. Met eenvoudige medische apps kunt u thuis uw bloedwaarden, snurkgedrag of hartritme meten, of zelfs een diagnose stellen. De meeste apps en bijbehorende gadgets zijn laagdrempelig. Toch is het slim om voor gebruik een aantal spelregels in acht te nemen.
2. Belangrijk om te weten is dat iedereen een app in de markt kan zetten. Het is verstandig om na te gaan wie de app heeft ontwikkeld. 'Het is nogal een verschil of dat een huisarts is of je buurjongen. Dit is essentiële informatie, omdat het veel zegt over de betrouwbaarheid,' zegt Marcel Heidoorn (39) van patiëntenfederatie NPCF. Niet alle toepassingen geven een onafhankelijk advies over bijvoorbeeld het gebruik van medicatie. Heidoorn: 'Farmaceuten kunnen uit commercieel belang bepaalde medicijnen adviseren die niet perse het beste zijn voor de patiënt.' Ook om die reden is het van belang na te gaan wie de app heeft ontwikkeld.
3. Betrouwbare applicaties hebben een duidelijke toelichting. Hierin kunt u lezen of de informatie die wordt aangeboden, gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek. Ook staat vermeld of de aanbieder een privacybeleid heeft. Heidoorn: 'Het gaat om gevoelige informatie die patiënten invoeren. Ze moeten daarom controleren wat er met hun gegevens gebeurt.' Apps die een diagnose stellen of medisch advies geven, moeten voldoen aan Europese regelgeving. Als het goed is, hebben deze apps een zogeheten CE-markering. Die staat dan vaak in de algemene voorwaarden. Er zijn bronnen waar artsen en gebruikers applicaties beoordelen. Zo introduceerden artsenverenigingen KNMG en VvAA begin mei *Arts en Apps*, een database van medische apps. Op de website *digitalezorgids.nl* kunnen patiënten een app zoeken op aandoening en zien hoe andere patiënten en artsen die waarderen.
4. De resultaten van een meting zijn soms moeilijk te interpreteren. Niet alle toepassingen houden bovendien rekening met de specifieke kenmerken van een patiënt. 'Een verkeerde interpretatie kan ertoe leiden dat iemand onterecht wordt gerustgesteld of juist onnodig ongerust wordt,' zegt Patrick Jansen (44), huisarts en hoofdredacteur van *thuisarts.nl*. 'Bij twijfel kun je daarom het best met de resultaten naar een huisarts gaan. In veel gevallen zijn gezondheidsapps een ondersteuning en niet een vervanging van de klassieke medische zorg.'

Naar een artikel uit *Elsevier* no. 7, 6 juli 2013

7. Uit Amerikaans onderzoek is naar voren gekomen dat vitamine C en E bescherming bieden tegen dementie. Deze vitaminen zijn antioxidanten. Ook andere antioxidanten, onder andere aanwezig in broccoli, aardappelen, spinazie, sinaasappels, appels en radijs, lijken schade aan de hersenen te beperken.

Mineralen

8. Zink, jodium en ijzer spelen een rol bij de ontwikkeling en werking van de hersenen. Vooral tijdens de groei kan een tekort aan één van deze mineralen tot verstoringen leiden. Een kind ontwikkelt zich hierdoor minder goed.

9. Jodium wordt toegevoegd aan brood en soms aan keukenzout. Van nature is het aanwezig in vis en (een beetje) in eieren. Ijzer vind je in vlees, vis, granen, aardappelen, peulvruchten en bonen. Zink komt voor in vlees, kaas, granen, brood, noten, garnaal en mosselen.

Alcohol

10. Sommige voedingsmiddelen hebben helemaal geen gunstig effect op de hersenen. Alcohol, drugs en sigaretten geven veel mensen een prettig gevoel, maar werken ook verslavend en kunnen zelf schadelijk zijn voor de hersenen. Zeker wanneer de hersenen nog in ontwikkeling zijn. Roken en drugs hebben vaak een negatief effect op de concentratie. Softdrugs kunnen daarnaast het kortetermijngeheugen en het logisch nadenken verminderen. Overmatig alcoholgebruik kan leiden tot bewusteloosheid en vernietiging van hersencellen. Daarnaast heeft alcohol een negatief effect op het slaappatroon.

11. Toch lijkt alcohol positief te zijn voor ons brein. Er zijn aanwijzingen dat matig alcoholgebruik de kans op dementie of een beroerte verkleint. Alcohol heeft een ontspannend effect op de bloedvaten, met een betere doorbloeding van de hersenen tot gevolg.

.....

12. Ook het effect van cafeïne in onder andere koffie, thee en cola is tweeledig. Onderzoek laat zien dat mannen die drie kopjes koffie per dag dronken, minder achteruitgang van cognitie hadden. Meer koffie vergroot dit effect niet. Te veel koffie kan zelfs schadelijk zijn. Er zijn aanwijzingen voor een verband tussen koffie en migraine.

13. Extra inname van vetzuren, vitaminen of mineralen om de cognitie te verbeteren, maakt in veel gevallen weinig verschil. Langdurig hoge doseringen kunnen zelfs een negatief effect hebben op de gezondheid. Een evenwichtig voedingspatroon is over het algemeen voldoende om deze voedingsstoffen binnen te krijgen. Het mediterrane dieet is een goed voorbeeld van een gezond voedingspatroon, ook voor de hersenen. Gevarieerd eten is aan te raden!

Naar een artikel van Annemieke Hoogland uit *Hersenstichting, Lijfblad*, 7 september 2012

Een levenslange gevangenisstraf is een barbaarse straf

1 In Nederland zijn de meeste mensen tegen de
2 doodstraf, maar ze vinden het prima dat er
3 misdadigers zijn die hun cel pas mogen verlaten
4 als ze overleden zijn. Wat zou nou erger zijn?
5 Iemand in een zwart gat gooien, de deur op slot
6 draaien en de sleutel weggoien, waardoor hij
7 een levende dode wordt? Of hem echt doden?

Marreling

2. Voor de goede orde, ik ben tegen de doodstraf. Maar ik vind levenslange opsluiting niet per se humaner. Dan worden mensen net zo goed voor altijd opgegeven en buitengesloten, maar nu terwijl hun hart nog klopt. Hoe kun je leven met een toekomst die niet bestaat? "Het is een doodstraf op termijn, een uitgestelde doodstraf. Zwaarder ook, want je moet elke dag weer overleven," zegt strafrechtadvocaat Wim Anker in zijn boek 'Levenslang!'

3. Alleen Europese landen kennen een levenslange gevangenisstraf, maar alleen in Nederland betekent levenslang: totdat je overlijdt. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft juli dit jaar bepaald dat mensen die een levenslange straf uitzitten, perspectief moeten houden op terugkeer in de samenleving. Iemand tot zijn dood achter de tralies houden, is in strijd met de mensenrechten.

4. Levenslang gestraften kunnen toch gratie krijgen?, werpt u misschien tegen. Maar dat is een papieren mogelijkheid. Het is sinds 1986 niet meer gebeurd. Wel is in 2009 een terminaal zieke, levenslang gestrafte vrijgelaten. Dat kun je moeilijk echte gratie noemen; blijkaar is de enige weg naar vrijheid voor levenslang gestraften een snel verwachte dood.

5. Blijft dit zo? Waarschijnlijk wel. Misschien ook niet. Het Constitutionele Hof van Sint-Maarten heeft op 8 november jongstleden alle artikelen over levenslang uit het nieuwe Wetboek van Strafrecht ongelddig verklaard. Het hof heeft bepaald dat levenslang veroordeelden gratie moeten krijgen als hun gevangenschap geen strafrechtelijk doel meer dient.

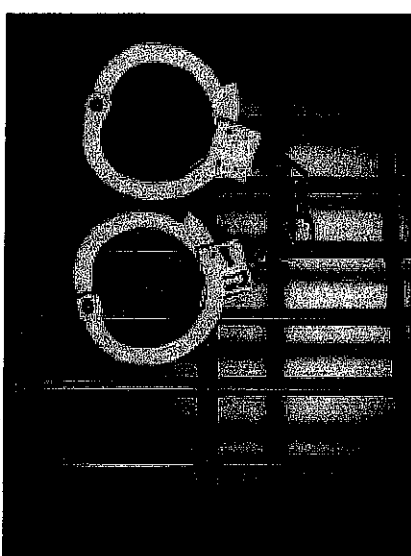
6. Dat moeten ze daar zelf maar weten, denkt u wellicht, maar Sint-Maarten is onderdeel van het Koninkrijk. Uiteindelijk is het mogelijk dat de Hoge Raad hierover een principiële uitspraak moet doen: blijft levenslang altijd écht levenslang, of niet?

7. De *Stichting Forum Levenslang*, waarbij advocaten, raadslieden en hoogleraren zijn aangesloten, pleit al jaren voor een tussentijdse toetsing door een onafhankelijke rechter na 'een substantiële periode' gevangenisstraf. Anker heeft het in dit verband over een toetsing na twintig jaar. De toekomst daarvan kan zijn dat iemand moet blijven zitten waar hij zit, dat hij naar een gevangenis mag met soepelere regels, dat hij naar een tbs-kliniek gaat, of dat hij op termijn en onder voorwaarden de gevangenis mag verlaten.

39
40
41
42
43

8. De meeste Europese landen hebben zo'n toets, maar Nederland wil er nog niet aan. Dat vind ik onbegrijpelijk. Wat is er in hemelsnaam op tegen om na twintig jaar cel te onderzoeken of en hoe gevaarlijk iemand nog is? Het zou dus een goede zaak zijn als 'levenslang' niet automatisch 'een leven lang' betekent. Want het is inhumain en vreed om mensen zonder tussentijdse beoordeling levenslang op te sluiten.

Naar een artikel uit *Volkskrant*, Malou van Hiltum, 13 november 2013

In alinea 1 staat een tegenstelling.
Schrijf het signaalwoord op dat de tegenstelling inleidt.

1p □ 43.

Citeer de kernzin van alinea 2.

1p □ 44.

Noem twee redenen uit de tekst waarom het verstandig is om te kijken wie de app heeft ontwikkeld. Raadpleeg alinea 2.

2p □ 45.

Hoe moet een medische app gebruikt worden volgens de tekst?

1p ■ 46.

- A Als een laagdrempelige gadget
- B Als een diagnose of medisch advies
- C Als een ondersteuning van de medische zorg
- D Als een vervanging van de medische zorg

De ondertitel van deze tekst luidt:

Tips voor veilig gebruik van gezondheidsapps en gadgets

Welk tip is fout?

1p ■ 47.

- A Kijk naar beoordelingen van een app op bepaalde sites.
- B Kijk naar de specifieke kenmerken van een app.
- C Kijk of de app een CE-markering heeft.
- D Kijk of de app een duidelijke toelichting heeft.
- E Kijk wie de app heeft ontwikkeld.

In de laatste alinea geeft Patrick Jansen (44), huisarts en hoofdredacteur van *huisarts.nl* een advies.

Citeer de zin met dit advies.

1p □ 48.

NEDERLANDS

LEESVAARDIGHEID

V R A G E N B O E K

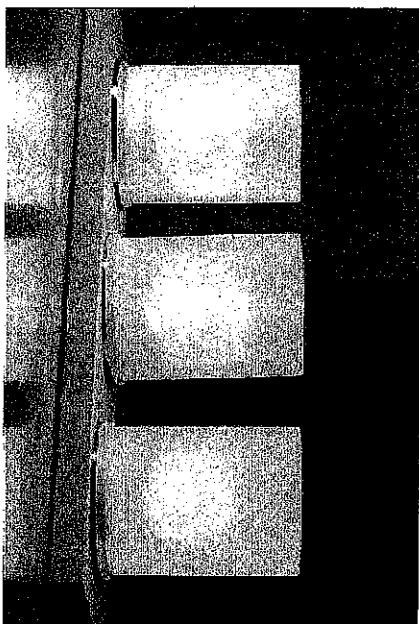
Dit vragenboek bestaat uit
3 korte teksten en 48 vragen.
Er zijn 12 bladen, inclusief voorblad.
Maximaal te behalen aantal punten: 56

De kandidaat begint met dit vragenboek.

Vanaf tekst 4 neemt de kandidaat ook het tekstboek erbij.
Alle antwoorden worden gemaakt op het antwoordblad.

Het gebruik van een ééndelig woordenboek Nederlands is toegestaan.
Daarnaast is een tweetalig woordenboek vanuit en naar de doeltaal toegestaan,
in één band of twee afzonderlijke delen.

HEAVENLY HEROES

100% FREE ENERGY GIFT

Heavenly Heroes is dé webwinkel voor functionele design producten die alleen werken op gratis energie, zoals energie van de zon of de wind. Daarnaast verkopen we ook producten die opwindbaar zijn, zoals een zaklantaarn.

Ben je op zoek naar een origineel en groen cadeau? Kijk op www.heavenlyheroes.nl voor onze producten en Vaderdagaanbiedingen.

Topper is onze Candle Light, een solar sfeerlamp losstaand en hangend te gebruiken, met amber kaarslichteffect of in wit:

nu 2 voor €26,- of 4 voor €42,-

Het Vaderdag wordt uw bestelling vanaf €26,- gratis verzonden!

Naar een advertentie uit: www.heavenlyheroes.nl

lp 39. Waarom mag Sint-Maarten volgens de schrijfter niet zelf alle artikelen over levenslang uit het nieuwe Wetboek van Strafrecht ongelidg verklaren? Raadpleeg alinea 5 en 6.

lp 40. Wat is de functie van alinea 8?

De schrijfter ...

- A geeft een conclusie.
- B geeft een samenvatting.
- C presenteert een nieuwe mening.
- D spreekt een verwachting uit.
- E komt met nieuwe argumenten.

lp 41. Wat is het belangrijkste schrijftloel van de auteur van dit artikel?

- A amuseren
- B gevoelens uitdrukken
- C informatie verstrekken
- D overtuigen

lp 42. Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

- A Bij een levenslange straf moet er na twintig jaar een tussentijdse toetsing voor invrijheidsstelling komen.
- B Een levenslange straf is onmenselijk, barbaars en wreed.
- C Je kunt levenslang veroordeelden nog beter de doodstraf geven dan ze levenslang op te sluiten.
- D Voor alle landen van het Koninkrijk moet de Hoge Raad een uitspraak doen over wat levenslange gevangenisstraf betekent: een leven lang of niet.

Vragen bij tekst 5

EEN LEVENSLANGE GEVANGENISSTRAF IS EEN BARBAARSE STRAF

- Ip ■ 33. Hoe leidt de schrijfter de tekst vooral in?
- A Ze geeft een samenvatting vooraf van de tekst.
  - B Ze noemt de aanleiding voor het onderwerp.
  - C Ze presenteert belangrijke personen uit de tekst.
  - D Ze stelt uitdagende vragen over het onderwerp.

Naast de inleiding, alinea 1 en het slot, alinea 8, kunnen we het middenstuk van de tekst verdelen in vier delen (deel 2 tot en met deel 5):

- Deel 2: alinea 2
Deel 3: alinea 3 en 4
Deel 4: alinea 5 en 6
Deel 5: alinea 7

- Ip ■ 34. Welk kopje geeft het beste de inhoud van *deel 3* weer?

- A Gratie
- B Levenslang
- C Mensenrechten
- D Nederland

- Ip ■ 35. Welk kopje geeft het beste de inhoud van *deel 4* weer?

- A Koninkrijk
- B Nederland
- C Sint-Maarten
- D Wetboek van Strafrecht

- Ip ■ 36. Welk kopje geeft het beste de inhoud van *deel 5* weer?

- A Gevangenisstraf
- B Onafhankelijke rechter
- C Tussentijdse toetsing
- D Twintig jaar

- Ip □ 37. In alinea 2 staat dat de schrijfter levenslange opsluiting niet per se humaner vindt. Citeer de zin waarin het argument van de schrijfter bij deze stelling staat. Raadpleeg alinea 2.

- Ip ■ 38. Tussen alinea 3 en alinea 4 bestaat een verband.

- Dit verband is een ...
- A gevolg.
  - B oorzaak.
  - C reden.
  - D tegenstelling.

Vragen bij tekst 1

HEAVENLY HEROES

Een auteur kan verschillende middelen gebruiken om de tekst aantrekkelijk te maken. Zoals:

1. *gevarieerde lettertypes gebruiken*
2. *humor in de tekst verwerken*
3. *illustraties bij de tekst gebruiken*
4. *verhaalje vertellen*
5. *voordelen vermelden*

- Ip ■ 1. Van welke middelen maakt de auteur bij deze tekst gebruik?

Kies het beste antwoord!

- A 1 en 2
- B 1, 2 en 3
- C 1, 3 en 4
- D 1, 3 en 5

- Ip ■ 2. Tot welke tekstsoort behoort deze tekst?

- Deze tekst is een ...
- A instructietekst.
  - B krantenartikel.
  - C reclametekst.
  - D tijdschriftartikel.

- Ip ■ 3. Wat is het belangrijkste schrijfdoel van de auteur van deze tekst?

De auteur wil de lezers ...

- A amuseren.
- B informeren.
- C overhalen.
- D overtuigen.

- Ip ■ 4. Hoeveel producten worden in deze advertentie als voorbeeld genomen?

- A 1
- B 2
- C 3
- D 4

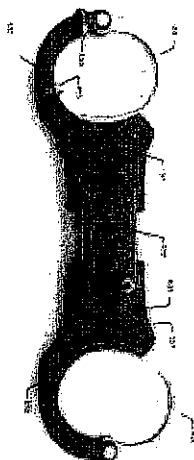
In tekst 1 staat: "Ben je op zoek naar een origineel en groen cadeau?"

Welke producten worden als groen beschouwd volgens de tekst?

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 2p □ 5.

Handboeien weer boeiend gemaakt

Je hebt handboeien met een scharnierje, je hebt ze met een kettingje, maar veel meer 'smaken' zijn er niet. Daar komt misschien verandering in.

1. Een bedrijf uit de Amerikaanse staat Arizona heeft bij het US Patent & Trademark Office een patentaanvraag ingediend voor speciale handboeien. Deze stalen armbandjes zijn voorzien van een systeem waarmee een politieagent of een gevangene bewaarder een stroomstoot en zelfs een dosis 'medicatie' kan toedienen. Het bedrijf denkt daarbij aan een irriterende stof, medicijnen of kalmerende dan wel verlamrende middelen in vloeibare of in gasvorm.
2. De handboeien zouden overigens ook geautomatiseerd kunnen werken. Dus als een gevangene de klierlatten neemt, krijgt hij op een bepaalde afstand volautomatisch een stroomstoot van een paar duizend volt door z'n lijf.
3. Het wordt interessant om te zien hoe het bedrijf misbruik of ongelukjes met de handboeien denkt te voorkomen. *Human Rights Watch* en *Amnesty International*, kom er maar in!

Naar een artikel uit *Kijk*, Patent Bolt, Daily Mail, maart 2013

- lp ■ 26. Lees alinea 7.
Wat helpt tegen dementie?
Kies het beste antwoord.

A antioxidanten
B broccoli, aardappels, spinazie, sinaasappels, appels en radijs
C vitamine C en E
D vooral vitamine C

- lp □ 27. "Zink, jodium ... de hersenen" (regel 45)
Citeer de zin waarin het uiteindelijk gevolg staat van een tekort aan bovengenoemde mineralen.

- lp □ 28. In alinea 10 staat een tegenstelling.
Noteer deze tegenstelling.

- 3p □ 29. Citeer de drie negatieve effecten van (overmatig) alcoholgebruik op de hersenen volgens de tekst. Raadpleeg alinea 10.

- lp ■ 30. Tussen alinea 10 en 11 bestaat een verband.
Dit verband is een ...

A conclusie
B oorzaak – gevolg
C opsomming
D tegenstelling

- lp ■ 31. Welk kopje past het beste boven alinea 12?
Kies uit:

A Het effect van cafeïne
B Het effect van drie kopjes
C Het effect van thee
D Het verband tussen koffie en migraine

- lp ■ 32. De laatste alinea bestaat uit ...
A conclusies en adviezen.
B conclusies en waarschuwingen.
C voorbeelden en waarschuwingen.
D waarschuwingen en adviezen.

GEZOND ETEN, GEZONDE HERSENEN

1p ■ 17.

Wat is het doel van de auteur van deze tekst?
De auteur wil de lezer ...

- A bewust maken van het feit dat door het juiste voedsel te eten je brein in topconditie blijft.
- B informeren over het effect van specifieke voedingsmiddelen op de hersenen.
- C overtuigen van het feit dat vitamines en vetzuren goed voor je lichaam zijn.
- D waarschuwen voor de gevaren van cafeïne en alcohol.

1p ■ 18.

Wat is de functie van de eerste alinea?
In de eerste alinea staat een ...

- A conclusie die verder in de tekst uitgewerkt wordt.
- B staat een oorzaak die verder in de tekst wordt uitgewerkt.
- C staat een uitkomst van een onderzoek die verder in de tekst wordt uitgewerkt.
- D staat een vergelijking die verder in de tekst uitgewerkt wordt.

2p □ 19.

In alinea 2 (regel 13) staat: "Maar ook ... de hersenen."
Wat kan nog meer negatieve invloed hebben op je hersenen?
Gebruik maximaal 6 woorden voor je antwoord.

1p ■ 20.

In alinea 2 (regel 13 – 14) staat: "Als je ... minder functioneren."
Welk zinsverband staat in deze zin?

- A doel – middel
- B opsomming
- C tegenstelling
- D voorwaarde

1p □ 21.

Lees alinea 3 en 4.
Citeer de zin met de reden waarom vetzuren onmisbaar zijn voor de opbouw en werking van de hersenen.

2p □ 22.

Noteer twee gevolgen van een slechte communicatie tussen hersencellen.
Raadpleeg alinea 4.

1p □ 23.

In alinea 4 staat een advies.
Citeer de zin waarin het advies staat.

2p □ 24.

In alinea 5 (regel 30 – 31) staat: "B-vitamines ... de zenuwcellen."
Noteer twee redenen waarom B-vitamines noodzakelijk zijn voor de zenuwcellen.

Lees alinea 6.

1p □ 25. Citeer de kernzin van alinea 6.

HANDBOEIEN WEER BOEIEND GEMAAKT

1p □ 6.

In de titel en in de *lead* staat het woord *handboeien*.
Welke andere naam gebruikt de schrijver voor de speciale handboeien?
Gebruik twee woorden!

1p ■ 7.

Met de speciale handboeien kan een politieagent of een gevangenenbewaarder iemand een dosis 'medicatie' toedienen.
Hoeveel soorten 'medicaties' worden er in alinea 1 genoemd?

- A 3
- B 4
- C 5
- D 6

1p ■ 8.

Lees alinea 2.
Wat moet er op de stippelijijn worden ingevuld in onderstaande zin?
Een gevangene krijgt volautomatisch een stroomstoot van een paar duizend volt door z'n lijf als hij ...
A een bepaalde afstand gaat lopen.
B gaat kuieren.
C niet gaat werken.
D ontsnapt.

"Daar komt misschien verandering in." (Zie lead.)

De schrijver gebruikt het woordje misschien. Hij weet dus niet zeker of de nieuwe handboeien op de markt komen.

Waarom twijfelt hij volgens de tekst?

- A De patentaanvraag moet nog goedgekeurd worden.
- B Het is onduidelijk hoe het bedrijf misbruik en ongelukjes met de nieuwe handboeien wil voorkomen.
- C Het moet nog maar blijken dat de nieuwe handboeien ook echt werken.
- D Organisaties als *Human Rights Watch* en *Amnesty International* willen de nieuwe handboeien niet.

1p ■ 9.

Met je ogen knippen geeft rust

1. Je knippert met je ogen om te voorkomen dat ze uitdrogen, maar dat niet alleen. Elke keer dat je met je ogen knippert, neemt je brein voor een fractie van een seconde rust.
2. Een Japans onderzoeksteam onderzocht waarom we vaker met onze ogen knippen dan nodig lijkt om onze ogen vochtig te houden. In totaal blokkeert al dat knippen onze zicht zelfs 10 procent van de tijd die we wakker zijn. De wetenschappers denken daarom dat we het onbewust vaak doen om onze hersenen heel even te laten rusten.
3. Voor het onderzoek keken proefpersonen steeds een aantal minuten naar de Britse komedieshow *The best bits of Rowan Atkinson in Mr. Bean*. Om ervoor te zorgen dat ze goed bleven opletten, moesten de proefpersonen na de fragmenten vragen beantwoorden. Terwijl ze moesten lachen om Mr. Beans grappen, lagen de proefpersonen in een complete lichaamsscanner. Deze 'superscanner' hield hun oogbewegingen en hersenactiviteit bij.
4. Hieruit bleek dat de hersenen van de proefpersonen steeds even in ruststand gingen. Dat gebeurde vooral tijdens natuurlijke rustmomenten in het filmpje: als Mr. Bean van het scherm verdween bijvoorbeeld. De proefpersonen hadden dat zelf niet door: een knippering duurt maar 0,4 seconden en in die tijd schakelen de hersenen een deel van het visuele systeem uit. Het zogenoemde 'terugvalnetwerk' schakelt dan heel even in.
5. De wetenschappers denken nu dat knippen mogelijk een belangrijke rol speelt bij het verwerken van informatie. Eerder werd aangenomen dat je lichaam het terugvalnetwerk onderdrukt als je ergens geconcentreerd mee bezig bent (in dit geval het snappen van Mr. Beans briljante grappen). Als het terugvalnetwerk wel actief is terwijl je een taak uitvoert, dan zou dat je prestaties negatief beïnvloeden. Maar de proefpersonen hadden daar duidelijk geen last van. Zij wisten het juiste antwoord op 96 procent van de vragen die achteraf over het filmpje werden gesteld.

Naar een artikel uit *Kijk*, Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS), maart 2013

Vragen bij tekst 3 MET JE OGEN KNIPPEN GEEFT RUST

- 1p ■ 10. Welke functie heeft de illustratie bij deze tekst?
De illustratie van deze tekst ...
A dient vooral om de aandacht te trekken.
B is nodig om de tekst te begrijpen.
C maakt duidelijk wat de tekst van de lezer wil.
D voegt inhoudelijk iets nieuws toe aan de tekst.
- 1p ■ 11. Wat is het verband tussen alinea 1 en 2?
A Alinea 1 en 2 vormen samen een opsomming.
B Alinea 2 geeft nadere uitleg bij wat er in alinea 1 staat.
C Alinea 2 is een gevolg van alinea 1.
D Alinea 2 vormt een tegenstelling met alinea 1.
- 2p □ 12. Lees alinea 2.
Scrijft twee redenen op waarom we vaker met onze ogen knippen dan nodig lijkt.
- 1p ■ 13. Op welke manier zijn alinea 3 en 4 met elkaar verbonden?
A Alinea 3 en 4 zijn verbonden door ...
A een overgangszin met een verwijswoord.
B een signaalwoord.
C een vraagzin.
D herhaling van een woord.
- 1p □ 14. Lees alinea 5.
Citeer de kernzin.
- 1p ■ 15. De proefpersonen wisten de antwoorden op de meeste vragen na het bekijken van de fragmenten.
De proef liet dus zien dat ...
A de proefpersonen Mr. Beans briljante grappen wel snapten.
B de proefpersonen geen last hadden van Mr. Beans briljante grappen.
C het terugvalnetwerk wel door ons lichaam wordt onderdrukt.
D het terugvalnetwerk onze prestaties niet negatief beïnvloedt.
- 1p ■ 16. Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
Kies het beste antwoord.
A Door te knippen met je ogen verwerkt je informatie.
B Het knippen met je ogen is belangrijk.
C Met je ogen knippen is belangrijk voor een goede concentratie.
D We knippen ook met onze ogen om de hersenen even rust te geven.

EXAMEN MAVO

2014

Tijdvak 1
Woensdag 14 mei

07.30 – 10.00

44.

45.

1.

2.

48.

NEDERLANDS

LEESVAARDIGHEID

1^e correctie:

Meerkeuzevragen : .....

Open vragen : .....

Totaal
aantal punten : .....

2^e correctie:

Meerkeuzevragen : .....

Open vragen : .....

Totaal
aantal punten : .....

ANTWOORDBLAD

Maximaal te behalen aantal punten: 56

Naam: _____

Examenr.: _____

School: _____

Cijfer:

Antwoordblad Leesvaardigheid 2014 – tijdvak 1

Meerkeuzevragen: 29 punten

1.		9.		17.		32.		40.	
2.		10.		18.		33.		41.	
3.		11.		20.		34.		42.	
4.		13.		26.		35.		46.	
7.		15.		30.		36.		47.	
8.		16.		31.		38.			

Open vragen: 27 punten

5.

6.

12.

1.

2.

14.

19.

21.

22.

1.

2.

23.

24.

1.

2.

25.

27.

28.

29.

1.

2.

3.

37.

39.

43.

1p □ 43. In alinea 1 staat een tegenstelling.
Schrijf het signaalwoord op dat de tegenstelling inleidt.
toch

1p □ 44. Citeer de kernzin van alinea 2.

“Het is verstandig om na te gaan wie de app heeft ontwikkeld.” (r. 8 – 9) 1

2p □ 45. Noem twee redenen uit de tekst waarom het verstandig is om te kijken wie de app heeft ontwikkeld. Raadpleeg alinea 2.

1. Of de app door een deskundige is gemaakt/ontwikkeld.

Andere mogelijke antwoorden: De app moet betrouwbaar zijn.

2. Of de app door een bedrijf met een commercieel belang is gemaakt.

Andere mogelijke antwoorden: Niet alle toepassingen geven een

onafhankelijk advies over bijv het gebruik van medicatie. //

Farmaceuten kunnen uit commercieel belang bepaalde medicijnen

adviseren die niet perse het beste zijn voor de patiënt.

In de laatste alinea geeft Patrick Jansen (44), huisarts en hoofdredacteur van huisarts.nl een advies.

Citeer de zin met dit advies.

“Bij twijfel kun je daarom het best met de resultaten naar een huisarts gaan.” (r. 34 – 35) 1

Totaal: 56 punten

Na verwerking van de resultaten wordt de cesuur vastgesteld.

ARUBA

EXAMEN MAVO

2014

Tijdvak 1
Woensdag 14 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS

LEESVAARDIGHEID

Correctievoorschrift

Correctievoorschrift Leesvaardigheid 2014 – tijdvak 1

Meerkeuzevragen leveren 1 punt per vraag op, totaal 29 punten.

1.	D	9.	B	17.	A	32.	D	40.	A
2.	C	10.	A	18.	A	33.	D	41.	D
3.	C	11.	B	20.	D	34.	A	42.	A
4.	B	13.	A	26.	A	35.	C	46.	C
7.	B	15.	D	30.	D	36.	C	47.	B
8.	D	16.	D	31.	A	38.	D		

► Toelichting bij vraag 4: een zaklantaarn en een solar sfeerlamp

Open vragen, totaal 27 punten.

- 2p □ 5. In tekst 1 staat: "Ben je op zoek naar een origineel en groen cadeau?" Welke producten worden als groen beschouwd volgens de tekst? Gebruik maximaal 10 woorden.
Producten die werken op gratis energie. //
Producten die werken op opwindbare energie, zonne- en windenergie.
(Indien er meer dan 10 woorden in het antwoord zijn gebruikt -1 punt.) 2
- 1p □ 6. In de tekst gaat het over speciale handdoeken. Welke andere naam gebruikt de schrijver voor de speciale handdoeken in de tekst? Gebruik twee woorden!
Stalen armbandjes 1
- 2p □ 12. Lees alinea 2. Schrijf twee redenen op waarom we vaker met onze ogen knippen dan nodig lijkt.
1. Om ze vochtig te houden. / Om te voorkomen dat ze uitdrogen. 2
2. Om onze hersenen heel even te laten rusten. 2
- 1p □ 14. Lees alinea 5. Citeer de kernzin.
"De wetenschappers denken nu dat knippen mogelijk een belangrijke rol speelt bij het verwerken van informatie." (r.25 – 26) 1
- 2p □ 19. In alinea 2 (regel 13) staat: "Maar ook ... de hersenen." Wat kan nog meer invloed op je hersenen hebben? Gebruik maximaal 6 woorden voor je antwoord.
Een tekort aan bouw- en voedingsstoffen. 2
(Indien er meer dan 6 woorden in het antwoord zijn gebruikt -1 punt.)

- 1p □ 21. Lees alinea 3 en 4. Citeer de zin met de reden waarom vetzuren onmisbaar zijn voor de opbouw en werking van de hersenen.
"De vetzuren maken onderdeel uit van de wanden van cellen en zorgen ervoor dat cellen elkaar signalen doorgeven." (r.21 – 23) 1

- 2p □ 22. Noteer twee gevolgen van een slechte communicatie tussen hersencellen. Raadpleeg alinea 4.
1. verminderde concentratie
2. vergeetachtigheid 2

- 1p □ 23. In alinea 4 staat een advies. Citeer de zin waarin het advies staat.
"Eet dus één tot twee keer per week vette vis." (r.27 – 28) 1

- 2p □ 24. In alinea 5 (regel 30 – 31) staat: "B-vitamines ... de zenuwcellen." Noteer twee redenen waarom B-vitamines noodzakelijk zijn voor de zenuwcellen.
1. Ze helpen bij de aanmaak van signaalstoffen tussen de cellen
2. Ze houden het vetrijge omhulsel (myelinschede) rond de zenuwcellen intact. 2

- 1p □ 25. Lees alinea 6. Citeer de kernzin van alinea 6.
"Een tekort aan vitamine B kan problemen geven aan het zenuwstelsel." (r. 36) 1

- 1p □ 27. "Zink, jodium ... de hersenen." (regel 45) Citeer de zin waarin het uiteindelijke gevolg staat van een tekort aan bovengenoemde mineralen.
"Een kind ontwikkelt zich hierdoor minder goed." (r. 47) 1

- 1p □ 28. In alinea 10 staat een tegenstelling. Noteer deze tegenstelling.
Alcohol, drugs en sigaretten geven veel mensen een prettig gevoel <> Alcohol, drugs en sigaretten werken verslavend en kunnen zelf schadelijk zijn voor de hersenen. 1

- 3p □ 29. Citeer de drie negatieve effecten van (overmatig) alcoholgebruik op de hersenen volgens de tekst. Raadpleeg alinea 10.
1. bewusteloosheid
2. vernietiging van hersencellen
3. (een) negatief effect op het slaappatroon 3

- 1p □ 37. In alinea 2 staat dat de schrijfter levenslange opsluiting niet per se humaner vindt. Citeer de zin waarin het argument van de schrijfter bij deze stelling staat. Raadpleeg alinea 2.
"Dan worden mensen net zo goed voor altijd opgegeven en buitengesloten, maar nu terwijl hun hart nog klopt." (r. 9 – 10) 1

- 1p □ 39. Waarom mag Sint-Maarten volgens de schrijfter niet zelf alle artikelen over levenslang uit het nieuwe Wetboek van Strafrecht ongediig verklaren? Raadpleeg alinea 5 en 6.
Sint-Maarten is onderdeel van het Koninkrijk.
offen De Hoge Raad moet (hiervoor) een (principe) uitspraak doen. 1